

„Dojrzały smak przygody” – XII edycja letnich warsztatów dla seniorów.

Serdecznie zapraszamy seniorów mieszkających w Trójmieście i okolicy do wspólnych wędrówek w ramach projektu „Dojrzały smak przygody”. Pragniemy zainspirować Państwa do aktywności pokazując piękno przyrody i dziedzictwo kulturowe. Oferta kierowana jest do osób mających potencjał i chęci twórczego i dynamicznego spędzania wolnego czasu, gotowych poświęcić się realizacji pasji i poszerzaniu wiedzy o regionie.

Nasz projekt to kompleksowy cykl warsztatów terenowych, obejmujących zarówno Trójmiasto i jego okolice, jak również obszar województwa pomorskiego. W tym roku proponujemy **wyprawy piesze, jedną autokarową oraz wyjazd 2-dniowy do Zielonej Szkoły w Schodnie** - trasy warsztatów przedstawiamy w załączniku. Jedna z wypraw zostanie poprowadzona przez wieloletnią uczestniczkę Dojrzałego Smaku Przygody. Proponujemy również Państwu spacer - wyzwanie podczas którego wszyscy będą przez chwilę pełnić rolę przewodników!

Prosimy o uwiecznianie okiem obiektywu najpiękniejszych miejsc podczas poszczególnych wypraw. Fotograficzne wspomnienia opublikujemy na naszej stronie internetowej oraz facebooku. Nasze wspólne wędrówki będą odbywały się we środy, poza wyprawą autokarową w czwartek oraz 3-dniowym wyjazdem. Wyprawy będą doskonałą okazją do zdobywania Odznak Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego „Turysta Senior” – szczegółowe informacje znajdują Państwo na stronie http://www.pttk.pl/pttk/odznaki/regulamin_odznaka_turysta_senior.pdf

Wpisując się w obchody ogłoszonego przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Roku Wisły w programie uwzględniono wyprawy prowadzone nad Wisłą i innymi rzekami.

Centrum nie przyjmuje żadnych wpłat od uczestników warsztatów. W ramach projektu zaproponowano 2 wyprawy odpłatne, szczegóły płatności opisano w harmonogramie. Uczestnicy wypraw pieszych samodzielnie pokrywają koszty dojazdów, biletów wstępu i ewentualnego posiłku.

Podczas warsztatów prosimy o ubranie się w strój terenowy, ocenę swoich możliwości względem stopnia trudności trasy oraz zaopatrzenie się w odpowiednie bilety komunikacji miejskiej lub podmiejskiej. Zachęcamy Państwa do fotografowania najpiękniejszych miejsc – najciekawsze zdjęcia zostaną wyeksponowane na stronie Centrum. Przed poszczególnymi wyprawami prosimy o upewnienie się czy nie nastąpi zmiana rozkładu jazdy i czy proponowane godziny wyjazdu są aktualne.

31 maja - Wycieczka do Hydrowężła Bielkowo Celem wycieczki jest Hydrowężel Bielkowo. W jego skład wchodzi: Zbiornik Kolbudy I, Jaz Kolbudy, kanał Raduni, Zbiornik Kolbudy II, rurociąg żeliwny i stalowy oraz Elektrownia Bielkowo. Miejsce spotkania (początek spaceru) to przystanek autobusowy Kolbudy – Przemysłowa (godz. 8.30), do którego dociera komunikacja Gryf, linia nr 855. Wyjazd z przystanku Gdańsk, Dworzec Autobusowy o godz. 7.50. Uczestnicy z okolicy Pruszcza Gdańskiego – wyjazd z przystanku Pruszcz Gd., Dworzec Kolejowy o godz. 8.15 również autobusem Gryf nr 847, który na miejscu spotkania jest 20 minut później.

Trasa spaceru będzie wzdłuż wcześniej wymienionych obiektów. Po Elektrowni Bielkowo, która jest ostatnim elementem hydrowężła oprowadzi nas doświadczony pracownik zakładu. Potem doliną Raduni i drogą dochodzimy do przystanku w Bielkówku, skąd również komunikacją Gryf powrót do miejsca zamieszkania. Spacer trwa ok. 4 godziny, trasa jest średnio trudna, liczy niecałe 9 km. Prowadzenie: Jan Sabała

7 czerwca CIEE – mamy dla Państwa nietypową propozycję. Spacerując razem przez 10 lat zauważyliśmy, że Państwa wiedza o regionie i jego dziedzictwie przyrodniczym i kulturalnym jest ogromna. Postanowiliśmy tym razem wcielić Państwa w rolę przewodników wycieczki po Parku Oruńskim. O jego uroku nie trzeba nikogo przekonywać. Park Oruński to jeden z najstarszych parków (XVI w.) i drugi co do wielkości park miejski w Gdańsku (po parku Oliwskim). Położony niedaleko kanału Raduni, w malowniczej dolinie pomiędzy wzgórzami morenowymi, zajmuje ok. 11 hektarów doliny potoku oruńskiego. Zatem prosimy o „odkurzenie” swojej wiedzy o parku, poczytanie w przewodnikach, poszperanie w opracowaniach dotyczących regionu. Jesteśmy przekonani, że taka forma będzie dla wszystkich wspaniałą przygodą!

Spotykamy się o godzinie 9.30 przed wejściem głównym do Parku Oruńskiego – od strony Traktu Św. Wojciecha (dojazd z dworca głównego w Gdańsku autobusem nr 210, 151 lub autobusem 113 z pętli Łostowice – Świętokrzyska). Spacer zakończymy w okolicy pętli Łostowice – Świętokrzyska. Czas trwania ok. 3 godzin. Trasa łatwa.

14 czerwca - Przełom Babidolski - Radunia. Trasa trudna (na trasie bywają przewalone pnie drzew i momentami strome zbocza), ok. 14 km. Jeśli ktoś będzie chciał się odłączyć wcześniej, można wrócić autobusem z Babiego Dołu (PKS, PKP). Warto zabrać dobre buty i kije trekkingowe lub kije do marszu nordyckiego. Spotkanie o godz. 09:05 w Borkowie, przyjazd do Borkowa pociągiem PKM (wyjazd z Gdańska Głównego o godz. 8.14). Na początek zwiedzimy elektrownie wodną w Rutkach,

która od 1910 roku dawała energię elektryczną Kartuzom, a potem również budującej się Gdyni. Stamtąd zaczniemy wędrówkę po największym z trzech przełomów Raduni (rezerwat Jar Raduni), idąc wąską ścieżką najpierw nad jeziorem zaporowym, a potem rzeką. Spróbujemy odnaleźć różnowiekowej rzecznej terasy mówiące o powstaniu przełomu, a także rozpoznać najcenniejsze zbiorowiska roślinne. Zakończenie w Dzierżążnie lub Kiełpinie. Powrót pociągami SKM z Dzierżążna co godzinę, z Kiełpina odjazd o 15:57 Prowadzenie: Piotr Kowalewski

21 czerwca - Szlak Zagórskiej Strugi Miejsce spotkania: przy wejściu do budynku dworca kolejowego w Rumii o godz. 10 (wyjazd SKM z Gdańska Głównego o godz. 9.00). Przewidywany czas trwania: 4 godz. Długość trasy: około 7 km. Trasa średnio trudna do trudnej, ze względu na jedno strome zejście z wystającymi korzeniami drzew na ścieżce; ponadto w początkowej i końcowej części trasy występują dość łagodne podejścia. Tematyka: Trasa wycieczki na znacznym odcinku prowadzi czarnym pieszym szlakiem turystycznym (Szlak Zagórskiej Strugi) przez tereny leśne północnej części Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego, w okolicach Rumii. Na uczestników wędrówki czeka wiele ciekawostek przyrodniczych, w tym kilka okazałych pomników przyrody ożywionej. Nie zabraknie również miejsc o znaczeniu historycznym i malowniczych widoków Doliny Zagórskiej Strugi. Prowadzenie: Agnieszka Kowalewska, Trójmiejski Park Krajobrazowy

28 czerwca Rezerwat Beka – skarby przyrodnicze delty rzeki Redy Miejsce spotkania: godz. 10:00 – północna granica rezerwatu- gruntowa droga Mrzezino – Osłonino, spotkanie obok tablicy edukacyjnej „Pradolina Redy i Kępa Pucka”- ulica Morska (początek płyt betonowych od strony Mrzezina). Sugerowany dojazd z Gdyni: PKP o 8:48, przyjazd do Mrzezina 9:13. Rezerwat położony jest to około 3 km od dworca kolejowego w Mrzeziniu oraz przystanku autobusowego, pracownik Centrum poprowadzi grupę z Mrzezina do rezerwatu. Cel wyprawy: obserwacje gatunków ptaków na terenie rezerwatu oraz zapoznanie się z aktywną formą ochrony rezerwatu prowadzoną przez OTOP. Uczestnicy wycieczki zapoznają się z cennymi siedliskami występującymi na terenie rezerwatu, poznają również historię tego obszaru. Rezerwat Beka leży u ujścia rzeki Redy do Zatoki Puckiej. Występuje tu bogata fauna ptaków łąk nadmorskich oraz rzadkie i zanikające w Polsce zbiorowiska roślinne: solniska nadmorskie, łąki trzęślicowe i torfowiska zasadowe ze stanowiskami zagrożonych wyginięciem roślin. Beka jest częścią sieci Natura 2000. Trasa wycieczki- północna granica rezerwatu, przejście ścieżką edukacyjną wzdłuż brzegu morskiego aż do miejsca dawnej osady Beka, następnie wzdłuż kanału Beka oraz powrót do miejsca spotkania. Długość trasy spaceru ok. 3,5 km (plus 6 km dojazdu z/na pociąg), ok. godz. 11:30 koniec wycieczki i spacer do Mrzezina. Stopień trudności: łatwy (spacer ścieżką edukacyjną). Uwaga: w sporadycznych przypadkach (ulewy, działalność wód zatokowych) ścieżka bywa zalana i wtedy istnieje możliwość zmodyfikowania trasy. Przewodnik: Florian Kowalczyk- pracownik OTOP, kierownik Rezerwatu Beka.

5 lipca Hortiterapia Warsztat na zapisy, grupa maksymalnie 15-osobowa (zapisy mailowe: j.kurach@pomorskieparki.pl) O przyjęciu na warsztat decyduje kolejność zgłoszeń. Osoby zakwalifikowane do udziału w warsztacie, w przypadku rezygnacji, proszone są o pilny kontakt z CIEE, w celu umożliwienia zaproszenia na warsztat osób z listy rezerwowej. Spotkanie o godz. 16.30 przed Zespołem Szkół Architektury Krajobrazu i Handlowo-Usługowych (ul. Czyżewskiego 31),

czas trwania 2 godz. **Prosimy o przyniesienie własnych rękawiczek.** Podczas zajęć, które odbędą się na terenie szkolnego ogrodu ZSAK i H-U w Gdańsku Oliwie, wspólnie wykonamy **Rabatę z roślin terapeutycznych!** Dowiemy się jakie rośliny mogą wspomóc terapię wielu schorzeń oraz jak pomagają wrócić do sprawności, a ponad wszystko, w jaki sposób wpływają na nasze samopoczucie. Zajęcia wymagają od uczestników pracy fizycznej (w miarę możliwości proszę o strój roboczy). Będziemy przygotowywać podłoże i sadzić rośliny. Prowadzenie: Aleksandra Garnys

12 lipca Wycieczka do rezerwatu przyrody „Dolina Strzyży” Spotkanie przy przystanku autobusu nr 116 na początku ul. Słowackiego we Wrzeszczu (Galeria Bałtycka) o godz. 9.40 (odjazd autobusu 9.47). Wsiadamy na przystanku końcowym w Matemblewie. Trasa krótka, ok. 2,5-3 km w obie strony, bardzo łatwa (bez stromych podejść). Czas trwania: 2,5 godz. Dokładny opis trasy w przewodniku „Wędrówki przyrodnicze po okolicach Gdańska”, Wyd. Karrenwall 2011. W planach zwiedzanie sanktuarium w Matemblewie oraz wędrówka po rezerwacie przyrody "Dolina Strzyży" leśnym duktem. Zadaniem uczestników wycieczki będzie obserwacja lokalnej przyrody, w szczególności roślin (zielnych i dendroflory), grzybów makroskopijnych oraz zwierząt, zwłaszcza owadów. Obiektem obserwacji będzie także potok Strzyża, mający charakter cieku podgórskiego. Jest on ostatnim dopływem Wisły. Uczestnicy wycieczki będą mogli porównać las naturalny z lasem gospodarczym. Prowadzenie: Marcin S. Wilga

19 lipca Słupsk miasto z rzeką w herbie. Spotkanie w Słupsku o godz. 10.20 przed wejściem na dworzec PKP. Proponowany dojazd: wyjazd z Gdańska Głw. 7.42 do Gdyni (Regio), z Gdyni SKM odjazd 8.23 - Słupsk 10.20. Powrót Słupsk 15.14 w Gdańsku 17.47 (Koleje Mazowieckie). Trasa łatwa do przejścia, ok. 6 km. Trasa wycieczki będzie biegła wzdłuż rzeki Słupi, pokażemy Państwu związek miasta z rzeką zarówno pod kątem historycznym jak i przyrodniczym. Na trasie naszej wycieczki będzie zabudowa starego miasta z fragmentami murów obronnych położonych nad rzeką, Zamek Książąt Pomorskich wraz z młynem zamkowym wykorzystującym dawniej i dzisiaj wody Słupi. Pokażemy Państwu sztuczne tarlisko w centrum miasta oraz przepławki, dzięki działalności których ryby dwuśrodowiskowe mogą wędrować na tarło powyżej Słupska. Prowadzący: Anna Kasprzak Park Krajobrazowy „Dolina Słupi” oraz Barbara Rożek - przewodnik turystyczny.

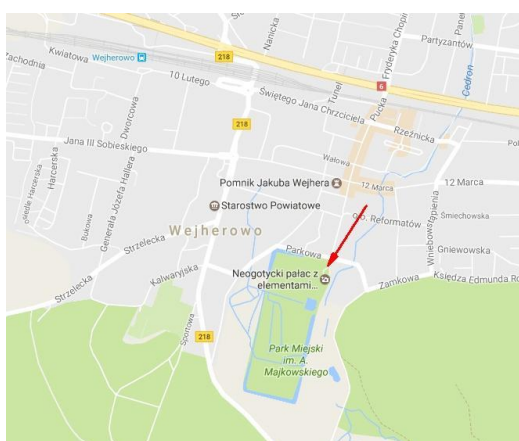
26 lipca Tam, gdzie Motława spotyka się z Radunią Spotkanie o godz. 16.00 przy Żurawiu - Oddział Narodowego Muzeum Morskiego, ul. Szeroka 67/68, Przejście pobrażem Motławy i brzegiem kanału Raduni to okazja poznania historycznego centrum, ciekawych historii i zabytkowych budowli Głównego i Starego Miasta Gdańska od średniowiecza do XXI wieku. Trasa: Rybackie Pobrzeże - nadwodny deptak wzdłuż zachodniego brzegu rzeki Motławy, miejsce najstarszego portu Gdańska z XV-wiecznymi bramami: Świętojańską i Straganiarską, Targ Rybny z basztą Łabędź, Zamczysko z pozostałościami zamku krzyżackiego. Ujście Raduni do Motławy na wysokości północnego krańca Ołowianki, Brabank - miejsce dawnej stoczni. Po minięciu Mostu Wapienniczego spacer wzdłuż końcowego odcinka Kanału Raduni – zabytkowego, sztucznego przekopu Raduni - ulica Karpia do Muzeum II Wojny Światowej, sąsiadujące z kanałem ulice Rybaki Górne i Rybaki Dolne, wyspa, na której znajduje się Mały Młyn i Wielki Młyn, ulica Na Piaskach obok Ratusza Staromiejskiego i Domu Opatów Pelplińskich, nieopodal budynku Prokuratury Okręgowej, gdzie Kanał wpada

w przepust pod ulicą Wały Jagiellońskie, Nowy Ratusz. Trasa łatwa, czas trwania około 3 godzin.
Prowadzenie: Barbara Ząbczyk-Chmielewska

2 sierpnia Wejherowo (Park im. Aleksandra Majkowskiego) – Dolina Cedronu - rezerwat przyrody „Gałęźna Góra” – Wejherowo (Park im. Aleksandra Majkowskiego) Trasa: Wejherowo (Pałac Przebendowskich) – Cedron – pomnik Teodora Bolduana – buczyny rezerwatu przyrody „Gałęźna Góra” – Średniowieczne grodzisko wyżynne na Gałęźnej Górze – Wejherowo (ul. Marynarki Wojennej) – Park miejski im Aleksandra Majkowskiego w Wejherowie.

Ziemia Wejherowska to nie tylko XVII – wieczne miasto o ciekawej historii i wielu interesujących zabytkach kultury wraz z jedną z trzech najstarszych w naszym kraju kalwarii – słynną Kalwarią Wejherowską, ale również bardzo ciekawe z przyrodniczego i kulturowego punktu widzenia okolice: potok Cedron i łągi jesionowo-olszowe wzdłuż jego brzegów, zbiorowiska leśne w rezerwacie przyrody „Gałęźna Góra” na obszarze Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego oraz archeologiczne zabytki na Gałęźnej Górze. Zapraszamy na wycieczkę, która przybliży zainteresowanym osobom historię i przyrodę tego, nieco rzadziej odwiedzanego przez turystów, obszaru Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego.

Ze względu na długość trasy (około 5 km), jedno dłuższe i wymagające podejście oraz duże prawdopodobieństwo wędrowania nieco błotnistymi ścieżkami należy trasę uznać za szlak o średnim stopniu trudności. Czas jego pokonania wraz z obowiązkowym podziwianiem wszystkiego, co ciekawe szacujemy na około 4 godzin. **Spotkanie: godz. 10.00** przed pałacem Przebendowskich w Parku Miejskim im. Aleksandra Majkowskiego w Wejherowie; Prowadzący: Dariusz Ożarowski, pracownik Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego

9 sierpnia – Spotkanie przy pętli tramwajowej na Stogach, o godzinie 16.00, a następnie dojście do mostu na rzece Łasze i dalej - do brzegu Wisły Martwej. Wzdłuż brzegu tej rzeki spacer w stronę Krakowca, zakończony w pobliżu przystanku autobusowego autobusu 111. Zakończenie - około godziny 19.00. Poznanie krajobrazu tej części miasta i nadrzecznej szaty roślinnej, z jej lokalnym bogactwem i zróżnicowaniem. Prowadzenie: Michał Buliński

16 sierpnia Walory przyrodniczo – kulturowe Kaszubskiego Parku Krajobrazowego Spotkanie na dworcu w Kartuzach (dojazd do Kartuz z Gdańska Gł. PKM godz.7.14 ale godzina do weryfikacji, bo będzie zmiana rozkładu jazdy) o godz. 9.05 autobusem "Gryf" jedziemy do Chmielna (5zł). W Chmielnie będziemy podziwiać widoki z Parku Kamiennego, zwiedzimy muzeum Ceramiki Kaszubskiej Neclów (6 zł) z możliwością własnoręcznego ulepienia glinianego naczynia (cena od 10 –30 zł w zależności od wykończenia : surowy, wypalony , wypalony i glazurowany). Następnie wracając pieszo do Kartuz odkrywamy tajemnice grodziska wczesnośredniowiecznego, współczesnego zamku w Łapalicach oraz będziemy się napawać pięknymi krajobrazami KPK. Trasa piesza ok. 10 km, średnio trudna, kilka średnio stromych podejść. Powrót z Kartuz do Gdańska PKM – godz. 13.40, 14.32 lub 15.20 lub 16.34. Prowadzenie: Katarzyna Sikorska, Kaszubski Park Krajobrazowy

23 sierpnia Wycieczka wzdłuż Potoku Oliwskiego Spotkanie o godz. 10 przy Stawie Młyńskim, od strony Al. Grunwaldzkiej. Przemierzmy niespełna 9 km wzdłuż Potoku Oliwskiego od Stawu Młyńskiego do obwodnicy. Trasa będzie wiodła przeważnie łagodnymi szlakami z jednym krótkim podejściem i 3 krótkimi przejściami na azymut. Trasa: ul. Kościerska /niebieski szlak/ - Kuźnia Wodna - Młyńska Droga - stara skocznia narciarska - czarny szlak do Doliny Radości - niebieski szlak do Doliny Bobrów - wzdłuż Potoku Oliwskiego do obwodnicy. Powrót ścieżką drugą stroną Oliwskiego Potoku - czarny szlak do Doliny Węzów - Kochanka Dominika - Węzowa Dolina - ścieżka do Szwedzkiej Grobli - Szwedzka Grobla - ul. Kwietna zakończenie wycieczki. Łączna trasa około 14 km. Na trasie liczne zbiorniki retencyjne, pomniki przyrody, tajemnicze kamienie i inne ciekawostki przyrodnicze. Prowadzenie: Danuta Kobylarz

31 sierpnia – wycieczka wyjątkowo odbędzie się w czwartek. „Zespół Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego - Dolina Dolnej Wisły”. Spotkanie o godz. 6.45 (odjazd godz. 7.00) przy zatoczce autobusowej w Gdańsku Głównym, vis a vis Hotel Scandic na głównym ciągu przy tunelu w kierunku Wrzeszcza.

Wycieczka na zapisy, grupa 50-osobowa (zapisy mailowe: j.kurach@pomorskieparki.pl). O przyjęciu na warsztat decyduje kolejność zgłoszeń. Osoby zakwalifikowane do udziału w warsztacie, w przypadku rezygnacji, proszone są o pilny kontakt z CIEE, w celu umożliwienia zaproszenia na warsztat osób z listy rezerwowej. Wyprawa odpłatna (koszt 72 zł obejmuje autokar oraz posiłek w Świeciu (2 dania + kompot). Dodatkowy koszt podczas wycieczki - zwiedzanie zamku (dorośli 5 zł, emeryci i renciści 3 zł). Uczestnicy proszeni są o wniesienie opłaty na konto Towarzystwa Przyjaciół Dolnej Wisły Bank Spółdzielczy w Brodnicy 66 9484 1163 2700 0702 3295 0001 z dopiskiem „Centrum – 31 sierpnia” do dnia 20 lipca oraz przesłanie dowodu przelewu na adres mailowy j.kurach@pomorskieparki.pl W przypadku rezygnacji z wyprawy po wniesieniu opłaty, jedynym sposobem na odzyskanie opłaty jest znalezienie zastępstwa na swoje miejsce. Nie ma możliwości zrobienia przelewu zwrotnego z konta Towarzystwa Przyjaciół Dolnej Wisły). Centrum będzie prowadziło listę rezerwową, więc w razie potrzeby pomożemy w tym zakresie. Wycieczka w pierwszej kolejności obejmować będzie **zwiedzanie obiektów militarnych w Bzowie** tj. schronów piechoty z lat 1914-1915 wchodzących w skład dawnej Twierdzy Grudziądz, które po specjalnej

adaptacji pełnią aktualnie funkcję zimowisk dla nietoperzy i są przykładem zintegrowanej ochrony środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego. Kolejnym punktem wycieczki będzie **rezerwat przyrody „Grabowiec” z 3 km dość łatwą wędrówką**, po urządzonej ścieżce dydaktycznej, zaopatrzonej w liczne przystanki, tablice i pomoce dydaktyczne oraz drewnianą platformę widokową, kładkę i 30 metrowy zjazd linowy. Następnym elementem będzie wymagająca, miejscami dość trudna i uzależniona od stanu wody na Wiśle **8 km wędrówka brzegiem Wisły wzdłuż tzw. „Czarcich Gór” z Sartowic do Świecia**, gdzie na uwagę zasługują pomnikowe drzewa, aktywne procesy osuwiskowe, podlegająca ochronie roślinność, erozja boczna rzeki oraz bytujące tu ptaki. Na koniec zaplanowano **zwiedzanie zamku pokrzyżackiego w Świeciu**, tzw. „zamku wodnego” zlokalizowanego w widłach dwóch rzek: Wisły i Wdy, **nieczynnego młyna w Grucznie z 1888 roku**, gdzie organizowany jest coroczny „Festiwal Smaku” oraz **zabytkowej zagrody w Chrystkowie z pomenonicką chatą z 1791 roku**, przy której odtworzono przechowalnię i suszarnię do owoców oraz założono kolekcję starych odmian drzew owocowych. Wycieczka całodzienna, powrót późnym wieczorem. Trasa trudna, łącznie do przejścia kilkanaście (min. 15) km. Prowadzenie: Robert Gonia, Zespół Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego

6 września „Ścieżką NATURY do ujścia Wisły” Spotkanie na Wyspie Sobieszewskiej, w Świbnie na przystanku autobusowym „Przystań” o godz. 09:18 (dojazd z Gdańska autem lub autobusem nr 112 – z dworca głównego wyjazd o 8:26). Powrót przewidziany o godz. 13:43 lub 14:19 (autobus nr 112). Rezerwat „Mewia Łacha” położony po obu stronach ujścia Wisły powołano zaledwie 26 lat temu. Człowiek, od czasu przekopania Wisły, cały czas – mniej lub bardziej - kształtuje oblicze stożka ujściowego. Na to miejsce wpływ mają też naturalne procesy: sztormy, cofki, silne wiatry. Wspólny spacer z przyrodnikiem pozwoli poznać to niezwykle miejsce na polskiej mapie, jego różnorodność, bogactwo, problemy oraz działania podjęte w celu ochrony czynnej. Z wieży widokowej będziemy obserwować panoramę stożka ujściowego Wisły, jedyną w kraju ostoję fok i kolonię rybitw czubatych oraz tętniące życiem na piasku i wodzie ptasie eldorado. Będzie to okazja do podglądania lęgowych gatunków ptaków tego unikatowego w skali Europy miejsca. Porozmawiamy o czynnej ochronie ptaków wodno-błotnych, projekcie ochrony sieweczki obrożnej i rybitwy czubatej. Postaramy się wyważyć szalę między działaniami dedykowanymi ochronie rezerwatu, ptaków i fok, a potrzebami mieszkańców, turystów, rybaków. Czy tak różne punkty widzenia, potrzeby mają rację bytu w miejscu, które objęte jest ochroną? Czy „Mewią Łachę” uda się ocalić przed zdeptaniem? Jaka czeka ją przyszłość?

Długość trasy: ok. 9 km, czas marszu ok. 3h. Stopień trudności – średni (m.in. spacer ścieżkami leśnymi, kamienistym brzegiem rz. Wisły, piaszczystą plażą i wydumą po ścieżce edukacyjnej; wejście na platformę i wieżę widokową; zmienne warunki atmosferyczne). Prosimy o zabranie lornetek.
Prowadzenie: Ewelina Kurach

13 września „Wzdłuż Kanału Raduni, dzieła XIV - wiecznej techniki” Spotkanie w pobliżu wieży dawnego kościoła Zbawiciela przy zbiegu ulic Brzegi i Zaroślak o godz.9.00. Przejście wzdłuż Kanału Raduni do św. Wojciecha. Odległość - ok.7,5 km. Stopień trudności - trasa łatwa. Czas trwania ok. 4 godz. Po drodze zarówno zabytkowe obiekty jak i przyroda wzdłuż kanału i w okolicy ujścia

Potoku Oruńskiego. Odwiedzimy m.in. kościół św. Ignacego, obiekty na terenie Oruni oraz kościół św. Wojciecha. Prowadzenie: Katarzyna Michałowska

25-26 września – „Zielona szkoła w Schodnie” Wyjazd na zapisy, grupa 25-osobowa (zapisy mailowe: j.kurach@pomorskieparki.pl) Lista rozpoczęta na spotkaniu czwartkowym w dniu 18 maja jest listą wstępną, uczestnicy wyjazdu otrzymają do końca czerwca potwierdzenie zakwalifikowania się na listę ostateczną. Osoby zakwalifikowane do udziału w warsztacie, w przypadku rezygnacji, proszone są o pilny kontakt z CIEE, w celu umożliwienia zaproszenia na warsztat osób z listy rezerwowej. Wyjazd odpłatny - **koszt 54 zł** obejmuje wyżywienie – od obiadu w poniedziałek do obiadu we wtorek, nocleg w pokojach wieloosobowych dla uczestników bezpłatny.

Uczestnicy z listy, po otrzymaniu potwierdzenia od pracownika Centrum, proszeni są o wniesienie opłaty na konto firmy gastronomicznej (dane poniżej) z dopiskiem „Centrum – 25-26 września” do dnia **8 sierpnia** oraz przesłanie dowodu przelewu na adres mailowy j.kurach@pomorskieparki.pl W przypadku rezygnacji z wyprawy po wniesieniu opłaty, jedynym sposobem na odzyskanie opłaty jest znalezienie zastępstwa na swoje miejsce. Nie ma możliwości zrobienia przelewu zwrotnego). Centrum będzie prowadziło listę rezerwową, więc w razie potrzeby pomożemy w tym zakresie. DANE FIRMY GASTRONOMICZNEJ W ZIELONEJ SZKOLE W SCHODNIE: "ZBIOROWE ŻYWIENIE - ZIELONA SZKOŁA" RUDNIK ANNA, Schodno 1, 83-425 Dziemiany BANK MILLENIUM S.A. W WARSZAWIE Nr konta: 33 1160 2202 0000 0000 3802 4210

W programie następujące warsztaty:

- ☉ Jak czytać mapę i nie zgubić się w terenie?
Formy ochrony przyrody w WPK, mapa topograficzna – zajęcia praktyczne w terenie z mapą i busolą, zastosowanie topografii w ochronie przyrody i leśnictwie, podstawowe zagadnienia z zakresu ochrony lasu i jego udostępniania, zasady korzystania z walorów przyrodniczych WPK.
- ☉ Różnorodność świata owadów oraz warsztat manualny tworzenia hoteli dla zapylaczy
Biologia i środowisko życia owadów, życie wybranych grup krajowych owadów ich bogactwo gatunkowe i piękno, ciekawostki z życia owadów, gatunki rzadkie, zagrożone i chronione – ochrona owadów, owady w świecie człowieka
- ☉ Nietoperze – nocni łowcy
Nietoperze – świadkowie minionych epok, bliscy krewni człowieka; jak nietoperze latają i dlaczego śpią głową w dół; rok z życia krajowych gatunków nietoperzy; poznaj nasze nietoperze, liścionosy, wampiry i latające lisy – mieszkańcy tropików; chrońmy nietoperze! W okresie letnim i jesienią możliwość uczestniczenia w badaniach nietoperzy na terenie
- ☉ Szlakiem bobra europejskiego
Poznanie znaczenia i roli bobrów w kształtowaniu środowiska; wycieczka do ostoi bobrów; przystosowania bobrów do ziemnowodnego trybu życia; rozpoznawanie śladów aktywności: zgrzyzy, żeremia, nory; krótka historia reintrodukcji gatunku nad Wdą.

Przedstawiony program jest wstępną propozycją, może ulec zmianie.

Informacja na temat dojazdu zostanie przekazana uczestnikom w późniejszym terminie (planowany jest dojazd komunikacją publiczną – Trasa Gdańsk – Kościerzyna – Kalisz Kaszubski a następnie spacer ok. 5 km do ośrodka w ramach warsztatów terenowych – bagaż zostanie odebrany z przystanku). Powrót ze Schodna planowany jest późnym popołudniem we wtorek 26 września (spacer w ramach warsztatów do Loryńca, autobus do Kościerzyny a następnie do Gdańska).

27 września Szlakami Ziemi Puckiej Trasa: Puck - Rzucewo – Żelistrzewo. Trasa obejmuje jeden z najbardziej malowniczych odcinków naszego wybrzeża. W czasie wędrówki będzie okazja podziwiać klify, które są świadectwem procesów związanych ze zlodowaceniami, malowniczą dolinę Gizdepi oraz inne malownicze elementy krajobrazu Kępy Puckiej. Trasa obfituje także w zabytki kultury materialnej: prehistoryczną Osadę Łowców Fok , czy zabytkowy zespół pałacowy w Rzucewie. Długość trasy: 11 km, poziom trudności: średni (głównie ze względu na długość trasy, po drodze występuje kilka niewielkich podejść). Zbiórka w Gdyni Głównej, skąd wyjazd do Pucka (PKP, g. 8:48) Koniec trasy w Żelistrzewie, skąd udamy się w drogę powrotną do Gdyni (PKP, 14:52, ew. 15:34). Koszty (bilet PKP w obie strony (normalny) - 16.40 zł, wstęp do Osady Łowców Fok - 4zł, istnieje możliwość zwiedzania z przewodnikiem (koszt 30 zł). Prowadzenie: Dawid Weisbrodt

4 października „Wisła w naturze i w muzeum – Tczew” Spotkanie na dworcu PKP na odpowiednim peronie w Gdańsku Głównym o godz.8.00. (aktualnie w rozkładzie jest pociąg o godz. 8.10, za 8,50 zł, Arriva, czas trwania podróży 1godz.) Odległość - ok.5 km. Stopień trudności - trasa łatwa. Czas trwania - ok.5 godz. W planie jest spacer nad Wisłą, gdzie m.in. zapoznamy się ze ścieżką dydaktyczną. Okolice Tczewa to bardzo ciekawy teren pod względem przyrodniczym. Wśród ptaków gniazdujących tutaj jest m.in. niezwyklej urody zimorodek. Będzie miał też miejsce spacer po zabytkowej części Tczewa oraz zwiedzanie Muzeum Wisły. Ceny biletów normalny 6 zł, ulgowy 4 zł. Prowadzenie: Katarzyna Michałowska

11 października Krajobraz doliny Więcisy. Trasa średnio trudna, jednak długa - ok. 15 km. Odjazd o godz. 08:10 - autobus Gdańsk D.A. - Skarszewy - (na miejscu 09:16). Na początek zwiedzimy Skarszewy: m.in. dawny zamek joannitów, Rynek, miejskie mury, kościół św. Michała. Z miasta wyruszymy wzdłuż doliny Więcisy, mając co jakiś czas widoki na jej otoczenie, objęte ochroną w Obszarze Chronionego Krajobrazu Dolina Więcisy. Dotrzemy do Góry Zamkowej, dawnego grodu Gnosna, utożsamianego przez niektórych w dawnym niewielkim plemieniu Wierzyczan. Jeśli pogoda i inne uwarunkowania pozwolą, wybierzemy się także do pobliskiego Szczodrowa, gdzie stoi drewniany kościół św. Judy i Szymona, sięgający historią XV wieku. Wędrówkę zakończymy w Głodowie lub Łownicy. Powrót autobusem z Głodowa 16:05, w Gdańsku o 17:47 (z jedną przesiadką w Nowej Karczmie) lub z Więcków (więcej połączeń przez Skarszewy). Prowadzenie: Piotr Kowalewski